

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента
Олійник Тетяни Іванівни на дисертаційну роботу Рало Ганни Олексіївни
**«Формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання
гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах»,**
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність обраної теми роботи. Тема обраного дисертаційного дослідження Ганною Рало не викликає заперечень та є актуальною, адже як підкреслює здобувачка, формування технічних навичок на звуковисотних клавішних ударних інструментах закладає основу розвитку виконавської майстерності учнів-початківців. Актуальність поданого дослідження підкреслюється ще й тим, що незважаючи на значні доробки за даною проблематикою в галузі теорії та методики навчання гри по інших мистецьких спеціалізаціях, у сфері навчання гри на ударних інструментах, дана тема не отримала належного аналізу та висвітлення у нашій країні у наукових розвідках українських вчених.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Рецензована дисертація становить частину наукової теми «Теорія і методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017), яка входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 4 від 28 жовтня 2021 р.).

Структура та зміст дисертації, її завершеність. Дисертація складається з анотації, поданої українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (разом 189 найменувань, з яких 47 іноземними мовами) та додатків. У рукописі вміщено 16 таблиць (з них 11 в додатках), 8 рисунків (з них 5 в додатках) та 2 гістограми. Загальний обсяг дисертаційного дослідження складає 340 сторінок, з них 210 – основного тексту. Структура дисертації підпорядкована здійсненню здобувачкою п'яти завдань дослідження, а її структурні компоненти гармонійно пов'язані внутрішньою логікою, послідовним викладом матеріалу.

У *вступі* розкрито актуальність роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання дослідження, сформульовано його об'єкт та предмет. Окреслено методологічну та теоретичну основу дослідження, визначено методи, які необхідні для реалізації мети, розкрито наукову новизну, практичне значення дисертації, наведено відомості щодо апробації результатів та їх впровадження, а також розкрито структуру роботи та встановлено її обсяг.

У *першому розділі* дисертанткою, досліджуючи проблему формування технічних навичок на звуковисотних клавішних ударних інструментах, у міждисциплінарному контексті уточнюються такі поняття, як от: «навичка», «техніка», «технічний», «технічні навички», ґрунтовно розкривається сутність «технічні навички гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах». Важливого значення в межах дисертаційного дослідження авторки набуває здійснений нею огляд великої кількості методичних посібників іноземних авторів, присвячених оволодінню мистецтвом гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах, які стали відображенням становлення зарубіжної методичної думки з проблем навчання гри на означених інструментах.

Істотним внеском дослідниці стало обґрунтування сутнісного змісту та структури досліджуваного феномену, яка складається з п'яти блок-кластерів: клавіатурно-орієнтувального, просторово-пересувального, мануально-палкового, звуковидобувального, педально-демпфувального.

У *другому розділі* здобувачкою викладено результати моніторингового дослідження щодо формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах. Охарактеризовано зміст та окреслено мету кожної з анкет, здійснено детальний аналіз відповідей на запитання анкетування респондентів кожної з трьох груп, переконливо інтерпретовано результати проведеного дослідження між усіма групами.

Аргументовано застосовані здобувачкою методологічні підходи, принципи, педагогічні умови, розроблено та теоретично обґрунтовано модель методики формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах.

У *третьому розділі* презентовано критерії, показники та встановлено три рівні сформованості технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах.

Авторкою запроваджено наскрізні критеріальні характеристики кластерів, які вона визначила за критеріями ергономічності (із якостями ефективності, продуктивності, безпеки) та технологічності (із якостями

відповідності, селективності, керованості). Детально описані показники сформованості технічних навичок учнів-початківців за кожним елементом блок-кластерної структури.

Обґрунтована мета авторської методики дослідниці та окреслено зміст етапів її впровадження. Представлено методи, які використовувалися на етапах експерименту для формування навичок кожного з блоків-кластерів, визначено їх призначення. Запропоновано реалізацію даних методів через творчі завдання, частину з яких склали авторські вправи Ганни Рало. Перевірка отриманих результатів за допомогою методів математичної статистики виявила такі зміни: в ЕГ кількісні показники досліджуваних високого рівня зросли з 15,35% до 38,46%, середнього рівня – з 23,08% до 53,85%, натомість кількісні показники досліджуваних низького рівня знизилися з 61,54% до 7,69%. У КГ ситуація склалася інша: кількісні показники досліджуваних високого рівня залишилися однаковими – 11,54%, середнього рівня – зросли з 30,77% до 34,62%, низького рівня – незначно зменшились з 57,69% до 53,85 %. Таким чином, зафіксована позитивна динаміка в кількісних показниках експериментальної групи у формуванні технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах підтвердила ефективність авторської методики.

Переконливими є висновки авторки дисертаційного дослідження, які подані на достатньому науковому рівні, характеризуються самостійністю та новизною. Додатки, кожен з яких виокремлений у змісті дисертації, додатково несуть інформативне навантаження.

Отже, дисертаційна робота є добре структурованою та становить цілісне, самостійне та завершене дослідження.

Наукова новизна та практична значущість отриманих результатів дослідження. Наукова новизна рецензованої роботи полягає в тому, що Ганною Рало вперше: визначено сутності поняття «технічні навички гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах», що становлять виконавсько-рухові дії музиканта, елементи яких у процесі формування стають автоматизованими, які виконуються без зайвих витрат фізичної і нервово-психічної енергії і характеризуються ергономічністю і технологічністю та складаються з п'яти блок-кластерів (клавіатурно-орієнтувального, просторово-пересувального, мануально-палкового, звуковидобувального, педально-демпфірувального); обґрунтовано блок-кластерну структуру технічних навичок гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах, яка складається з клавіатурно-орієнтувального,

просторово-пересувального, мануального палкового, звуковидобувального, педально-демпфівального блок-кластерів та надано дефініції їх складників. розроблено модель методики формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах на засадах праксеологічного, ергономічного, технологічного та системного підходів, педагогічних умов (ергономізації виконавської техніки учнів-початківців і актуалізації авторської технології гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах) та низки методів.

Слід наголосити на тому, що важливою складовою наукової новизни дослідження стало введення до науково обігу нових понять стосовно проблеми формування технічних навичок учнів-початківців на ксилофоні, маримбі, вібрафоні, а також конкретизація сутнісного змісту низки понять, які застосовуються у виконавстві та навчанні гри на означених інструментах.

Варто звернути увагу на практичне значення проведеного дослідження, яке окрім використання теоретичних положень та практичних результатів в освітньому процесі мистецьких та педагогічних закладів освіти та у науково-дослідній роботі аспірантів, полягає у поданих у дисертації комплексі авторських вправ здобувачки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, формульованих у дисертаційному дослідженні та їх достовірність. Аргументованість наукових положень, узагальнень та висновків підкреслюється якісними результатами проведеної роботи Ганни Рало та не викликає заперечень. Достовірність результатів поданого до рецензування дослідження забезпечується теоретико-методологічним обґрунтуванням, з опорою на праксеологічний, ергономічний, технологічний та системний підходи; використанням комплексу загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація); конкретнонаукових аналітичних (поняттєво-термінологічний, компаративний, порівняльно-зіставний аналіз) методів; наукового дискурсу та моделювання, за допомогою яких узагальнено наукові погляди стосовно феномену інструментально-виконавської техніки, конкретизовано сутнісний зміст технічних навичок у контексті гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах та обґрунтовано методичні засади їх формування та відповідну модель; емпіричних методів (педагогічне спостереження, метод експертної оцінки, анкетування), застосуванню педагогічного експерименту, завдяки чому апробовано авторську методику; використанню статистичних методів (метод математичної статистики – критерій Фішера (кутове перетворення Фішера)) задля обробки отриманих експериментальних даних.

Результати впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Довідка № 3110/24 від 27.12.2024 р.) та Комунального закладу початкової спеціалізованої освіти «Мистецька школа № 3 м. Одеси» (Довідка № 36 від 26 грудня 2024 р.).

Повнота викладу матеріалу дисертації в публікаціях. Результати дисертаційного дослідження висвітлено у 10 працях авторки (9 з яких – одноосібні, 1 – у співавторстві). Із них 3 опубліковані у наукових фахових виданнях України, 1 – зарубіжна та 6 – апробаційного характеру. Аналіз змісту публікацій, спрямованість міжнародних та всеукраїнських конференцій на яких здійснювалася апробація основних наукових положень та результатів дослідження свідчать про розкриття досліджуваної проблематики в повній мірі.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Позитивно оцінюючи результати дисертаційного дослідження Ганни Рало варто зауважити деякі аспекти, які мають дискусійний характер:

1. У своєму дослідженні Ганна Рало робить акцент лише на трьох звуковисотних клавішних ударних інструментах із всього арсеналу ударних. Було б слушним розширити перелік цих інструментів.
2. На наш погляд, в роботі варто було б розкрити можливість адаптації авторської методики для осіб з особливими освітніми потребами.
3. Робота значно б виграла, якби авторка розглянула питання інтеграції авторської методики в загальну систему музичної освіти (наприклад, чи можна її використовувати в умовах дистанційного навчання тощо).
4. На нашу думку, значно підсилило б інноваційність роботи застосування цифрових аналізаторів для візуалізації якості виконання.

Зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи і не знижують вагомості теоретичного матеріалу та значення експериментальних досліджень.

Загальні висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Зважаючи на актуальність дослідження, рівень наукової новизни положень дисертації, обґрунтованість, достовірність одержаних результатів, теоретичне та практичне значення, вважаємо, що дисертація «Формування технічних навичок учнів-початківців у процесі навчання гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), є актуальним, самостійним та завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо

оформлення дисертації» (zareestrovano u Ministerstvi yustitsii Ukrainy vid 03 lyutoho 2017 r. za № 155/30023), Porядku prysudzhennya stupeny doktora filozofii ta skasuvannya rishennya razovoї spetsializovanoї vchenoї rady zakladu vyshchoї osvity, naukovoї ustanovy pro prysudzhennya stupeny doktora filozofii (Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.01.2022 r. № 44, zi zminami, Postanovoyu KM № 341 vid 21.03.2022), a її avtorka – Hanna Olexsiivna Ralo, zasluhovuє na prysudzhennya naukovoho stupeny doktora filozofii zi spetsialnosti 014 Serednya osvita (Muzychne mystectvo).

Ofitsiyniy oponent:

kandydat pedagogichnykh nauk,
docent kafedry instrumentального
vikonavstva Uman'skoho derzhavnoho
pedagogichnoho univertsytetu
imeni Pavla Tychyni

Тетяна ОЛІЙНИК

Pidpis T. I. Olynyk zasvidchuyu:
rektor Uman'skoho derzhavnoho
pedagogichnoho univertsytetu
imeni Pavla Tychyni, doktor
pedagogichnykh nauk, profesor

Олександр БЕЗЛЮДНИЙ